

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Pénteken, December 2-dik napján, 1814-dik esztendőben.

Német Ország.

Régtől fogva repdesik a' külföldi újság levelek, hogy a' Hannoverai Választó Fejedelemség nem sekára királyi méltóságra fog emelhetni. Mi ugyan, Nagy Britannia'nak szélesén kiterjedt hatalmát, és minden Európai uralkodó Fejedelmek előtt való nagy tekintetét megfontolván, ezt hogy az megfogna történni, kétségbe nem hoztuk: mindszálat, hogy a' Bétsi Congressusnak végződése előtt ez a' fontos tárgy tökéletességre menjén, azt nem gondoltuk. Hogy e' már végbement, megtettzik azon közönséges hirdetményből, mellyet az Angliai Régens Hertzeg, a' múlt Október' 26-dik napján Hannoverában közönségesse tétetett. Ennek a' hirdetménynek foglalata a' következőkből áll:

„Mi György Régens Hertzeg, a' mi Urunk Atyánk'nak Ill-dik György Isten Kegyelmeből a' nagy Britanniai, és Irlandi egyesült Országok, nem különben Hannoverai Királynak és Braunschweig-Lünenburgl Hertzegnek nevében, minden jobbágyainknak, papoknak, nemeseknek, és szolgáknak, egy szóval mindeneknek, a' kiknek illik, tudokra adjuk, hogy mincutánna a' Párisi békességben a' mi megegyezésünkel minden nevezetesebb Európai hatalmasságok által meghatározott vala, hogy Német Országok előbbeni

alkotmánya, formaképen vissza ne állíttassék, hanem a' helyett a' Német Oaszági másoktól nem függő Státusok közt más szövetséges egyesség hozattassék abba bé, melly a' közönséges haza bátorsága megmaradására, a' külső ellenség megzabóltázására, és a' szabad akarat szerint való visszaéléseknek megakadályoztatására alkalmatos lehessen; e' végre a' birodalom fejének választás által való létele megszűnven, a' mi királyi házunktól eddig viseltett Választó-Fejedelemség titulussa is megszűnt, és tetszésünk szerint valót, melly a' Státus törvényeivel sem ellenkezik, veszünk fel.”

„A' midőnszorossan meggondoltuk volna, hogy a' Római Sz. Birodalombeli Választó-Fejedelmek a' törvény szerint a' királyokhoz hasonlóknak lenni tartattak, és királyi tisztelettelis éltek; hogy továbbá nem tsak minden megmaradt régibb Választó-Fejedelmi házak, hanem még az újabbak között is egy, melly rangjára nézve a' mi házuunknál mindentör utolsóbb volt, királyi méltóságra emeltetett; végtére mivel a' mi Német országgal való egyességünkre nézve is a' mi királyi házunk fényességéből másnak semmitsem engedhetünk, a' melly ház egy századnál előbb a' leguagyobb királyi székb'ben ült, 's anaól fogva Német Országgal szoros egyességbe hely-

heztesdven, annak sok idő vedelmére és javára szolgált.,,

„Arra való nézve mind ezeket a' környülállásokat megfontolván magunkban elvégeztük, hogy a' mi Német Országi Státusainkat az Isteni kegyelemnek segítségül való hívása által királyságra emeljük, es Hannoverai Királyi titulat adunk magunknak. Mivel ezt a' mi tselekedetünket a' több Európai nagy hatalmasságok is helybe hagyták, s azt, a' mi a' Státus és Kabinetbéli Ministerünk és a' Bétsi Congressuson lévő meghatalmazott követünk a' múlt Oktober 12-dik napján, minden nevezetesebb Európai uralkodó Udvaroknak írásban beadta. Ahoz képest minden hív lobbágyainknak, es Országunk tisztviselőinek azt parantsolnyuk, hogy jövendőben minden kiadandó rendeléseikben és írásaikban, a' régiebb titulus helyett, ezen ujjbal éljenek: az *örzve traktolt Nagy Britanniai s Irlandiai és Hannoverai király, Brunsvigiai és Lüneburgi hertzee* — Költ Carlton-Housében Oktober 26-dik napján, 1814-dik esztendőben, és a' mi Fels, Urunk Atyánk uralkodásának 55 dik esztendejében.,,

György R. H.

A' Hamburgi 17-dik Nővemberi közönséges levelekben ezeket olvassuk: Ma egy Kúrir érkezett hozzánk olly parantsolattal, hogy az eddig városunkban volt Orosz seregek, az úgy nevezett *Landwehrek* hazájokba marscbirozzanak vissza. Ugy hallatik hogy ez a' szabad sereg mi helyt; a' batáron által megyen; mindjárt léllyel fogosztatódni. A' Császár minden embernek ötöt rúbelt ajándékozott. A' mint a' múlt postanapon megirtuk minden nevezetesebb Szakszóniai városokat és erősegeket a' Prusszus hadiseregeknek oltalmok alá adta Orosz Feld-Marschal Hertzeg *Repnin*. Valamint az Orosz haditisztek, úgy a' Prusszusok is igen barátságosan bannak a' Szakszóniai lakosokkal.

A' közelebb múlt November 13-dik napján következő foglatatú közönséges

írás adatott-ki *Drezdában*: Lehetetlen, úgy mond, megfogni, hogy egy olly közepszerű föld, mint a' milyen a' Szakszóniai Ország egyetlenegy esztendőben oly felette sok haditerhet, romlást és hadi adót szenvedhetett, a' mint azt néhai tudós Jénai Professor *Luden* Ur két hitelt érdemlő táblát kiadta. Azoknak a' Szakszóniában volt, Austriai, Orosz, Prusszus, sőt Francia hadi seregeknek is tápláltatásokra Januarius első napjától Oktober 18-dikáig szolgáltatott tábori eleségnek és egyéb szükséges dolgoknak az árra harmincz millióm, száz hatvan egy ezer, kétszáz hatvanhat tallérra ment; azok a' sok károk, melyeket az ott volt barátságos ellenséges hadiseregek Szakszóniának okozták, ámbár azokat még ekkorig sem lehetett tökéletesen össze számlálni, tizenhárom millióm, száz ötvenhat ezer, kilentz száz nyoltzvan egy tallérra tételnek (egy Német Országi tallér a' mi pénzünk szerint 1 fl. és 30 kr. teszen); azok a' haditerhek, melyeket a' a' Szakszóniai Királysághoz tartozó tartományok szenvedni kénytelenek voltak, a' Lusatziai és Hennebergi kerületeket kivéven, 1809-dik esztendőstől fogva, nyoltz millióm, hatszáz hetven négy ezer nyoltz száz hatvan egy tallérra botsültetnek; ha mind ezeket össze számláljuk ötven két millióm, ötszáz kilentzvenhat ezer hatszáz huszonhat tallérra mennek azok a' sok hadi adók, és károk, melyeket Szakszónia azon kevés idő alatt szenvedett, nemis emlékezvén azokról a' külömbkülömbféle közönséges adókról a' melyek alá 1800-dik esztendőstől fogva voltak a' Szakszóniak vettette. Hogy ha ezen szoros környülállások közt mégis megmenekedhetett Szakszónia a' banquerottirozástól nemcsak, hanem a' maga hiteleségét továbbis fenntartotta, és a' Lypsiái bankoknak segítségük által azon papíros pénzetis, melyet Cassa-billeteknek neveztek, a' maga nominalis betsiben megtartotta; azokat valósággal nagy maga megérőlflettségével kellett végbe vinni. Ugyan

erre való nézve az Orosz kormányozásnak, melyet Hertzeg *Repin* folytatott vala, számadására, az egész publikum figyelmessé tétetődött.

A' Drezdai igen híres köhid, a' melly t. i. a' Drézdai ó-és újváros között volt nagy mesterséggel építve. de a' mellyet a' Frautziák magok védelmezésekre nézve elrontottak, az oda való tudós építőmester *Thormayer* három hónap elfolyása alatt egészen helyre állította, és annak felépítésére huszonkét ezer tallérnál többet nem költött. Ez a' dolog nem csak a' fővárosra hanem az egész vidékre nézve igen nagy jótémény. A' Misniai köhid is helyre állított.

Nagy Britannia.

Az alsó Parlamentomnak azon napon t. i. November 8-dik napján tartott ülésében sokan ellentettek azt, hogy a' Régens-Hertzegnek mondott orátziójára köszönő levél küldetessen. Ezek között első helyet érdemlenek *Whitbread* és *Tierney*; mind ketten károsnak tartották azokat a' finantziális intézeteket melyeket a' ministerek a' tengeridolgokra nézve az Admirális elölülőjének küldöttek; azt sem hagyták helybe, hogy éjszakiamerika ellen ezután is folytatni akarják a' néborút és, hogy a' Hannoverai Valasztó Fejedelemséget Királyságra emelték, s a' többi.

Az A. Parlamentomnak 8-dik Októberi ülésében a' finantziának Cancellarius *Vassittart* Ur, a' *Whitbread* ellenvetésére hosszasan de egyszerismind fontosán is megfelelt, de mindjárt eleinte kinyilatkoztatta, hogy ő a' *Whitbread* Ur ellenvetésének minden pontjaira nem felelhet; kíváltképpen való módon azért, mivel abban sok oly tárgyak hordattak elő, a' melyeket minden parlamentombeli tagnak szabad ugyan kimondani, de ő neki mint miniszternek azokat megmagyarázni nem szabad; következésképen azt a' nevezetes pontor fogja csak meg magyarázni, melly öt mint finantziális ministert illet.

Azt tudakozzák, úgy mond, a' velem ellenkező tagok, ha valljon, nyert-e tőlünk a' Spanyol király pénzbeli segédelmet arra, hogy a' Corteseket hivataljoktól megfoszthassa, és az eretnekeket nyomozó szék (Tribunal Inquisitionis) a' maga országába ismét visszavihesse? Erre a' fellyebb nevezett Anglus finantziális minister azt mondotta, hogy Spanyol Országnak a' Frautziák ellen való hadakozásnak folytatásán kívül semmi segedelem pénz nemigértett's nem is küldetett. Hogyha valamely summa adatottis annak az Országnak előre, annak visszafizetéséért a' Kormányzók jót fog állani. A' mi illeti a' két Spanyolt, a' kiket a' Gibráltári Commendáns kiadott, ő még eddig erről semmitsem tudott, de mindjárt meg fogja vizgáltatni.

Az Éjszakiamerika ellen való hadakozásról azokat, mellyek már régen mondatk, ujjobban előbeszéli haszontalanság volna. A' Régens-Hertzeg beszédjében nemis volt erről emlékezet, hanem csak arról, a' mit ő Kir. Hertzegsége e' pontra nézve már eddig gyakran mivelte, és az ezekről szülő tapubizonyosság-levelek a' Parlamentommal már közölteték. — Erre *Whitbread* Ur azt mondotta: A' mit, úgy mond, a' mi hadi seregeink *Washington*-nál miveltek, tudniillik hogy ottan a' közöséges épületeket lerontottak, az a' Gothusoknak, és Wandalusoknak is gyaláztajokra szolgált volna. Fájdalmas dolog, úgy mond, hogy oly rendeleteket kell védelmeznünk, a' mellyek a' szoros katonafenyítéssel egytalljában ellenkeznek, és a' mellyeket önműn magok is a' hadisztek kéntelen kedvetlen vittek végbe; hogy ha mi az Amerikabelieknek bosszúságokat, és kegyetlenségeket tapasztaltuk, ők azokat azért miveltek, mivel a' tromfot tromffal akarták vissza fizetni. A' nevezett Ur ugyan azt állítja, hogy a' mi hadi népünk azt mivelte volna, de az is a' Kormányzók tudása, és akaratja ellen teselkedtek. Hogy ez úgy legyen, ő azt t. i. a' nevo-

és minden vélek való egyezést a' Parlamentommal közöljék. Erre a' finantz-minister ekként felelt: Az említett alkút, ugy mond, a' szövetséges fejedelmek nem ratificálták, az az kezek aláírásával meg nem erősítették. Ez a' dolog a' *Châumonti* egyezésnek következése volt, melyet a' Parlamentom is helybehagyott. Az ott volt Anglus hadiseregek, egy része voltak azoknak az Európai hadi seregeknek, melyek a' közönséges ellenségnek megbalázására rendeltettek vala. A' Bourboniai háznak ősi örökségeibe való visszahelyeztetése után sem lehetett azokat onnan mindjárt vissza hívni, mind addig, míg a' Frantziáktól elragadtatott tartományokat vissza nem szerzettek. Meglehet, hogy a' Bétsi Congressusnak végzésére várakozni nem tartották szükségesnek 's a' t. — Minekutánna ezen a' ponton is sokáig vetélkedtek volna a' ministerialis és nem ministerialis rész, és minekutánna *Bragg-Bathurst*, és *Tierney* urak a' Parlamentom' jussait erősen védelmezték volna, *Freemantle* uris lemondott a' maga szándékáról — A' mit ez a' finantzialis minister ezen alkalmatossággal az Anglia Országi finantzianak állapotjáról mondott vala, azt a' jövő posta napon fogjuk az érdeemes olvasóinkkal közleni.

Frantzia Ország.

A' közelebb múlt November 16-dik napján volt a' Fels. Frantzia Király XVIII-dik Lajos svületésének emlékezetes napja, a' ki 1755-dik esztendőben, November 17 dik napján született e' világra. Ezt a' nevezetes napot az egész Frantzia Királyi udvar megünneplerte, t. i. a' királyi vérből való Printzek, a' korona főbb tisztviselői, a' ministerek, a' Státus' felsőbb rangú tisztviselői, és sok főbb rangú személyek ő Kir. Felsége köszöntésére mentenek. Estvél hat óraker nagy vendég-ég volt a' királyi udvarnál, mellyre maga a' Fels. Király, az ő Felsége testvér öttse *Monsieur*, az *Angoulemi* Hertzegasszony kedves tár-

jével, 's férjének testvér öttsevel, a' *Berry* Hertzeggel, az özvegy *Orleansi* Hertzegasszonnal, az *Orleansi* Hertzeggel és testvérhugával, és a' *Condei* és *Bourboni* Hertzeggel 's Hertzegnével megjelentek.

Nem régiben némelly külföldi újság-levélek azt hirdették, hogy Párisban néhány békételen 's magok sorsókkal meg nem elégedő haditisztek és más Urak a' Feis. Király élete ellen össze esküdtek volna. Ezt a' költött hírt a' Párisi közönséges újságlevélek, 's azok közt a' *Moniteur* is megizafolta — A' *Journal des Debates* című Párisi újságból ezt olvassuk: mostanában az a' kérdés fordult elő a' Felső Parlamentom gyűlésében: „Szüksége, ugy mond, a' külföldről bejövő vasra adót vetni? Ezen a' kérdésen sokáig meg nemegyezhettek. Ha ugymond, szabadon és adó nélkül behotsátatik, bővebb lesz a' vas, és oltsóbban lehet megvenni, mint a' honnyi vasat, 's ennél fogva ennek semmi betse nem leszen; következésképen sohat fog a' Frantzia Finantzia vesztetni. De ha meg-gondolyuk, hogy a' mi földünk művelése, a' mi industriánk avagy iparkodásunk, és a' mi hazánk védelmezése sok vasat kívánnak, azt lehet mondani, hogy hasznosabb a' külföldi vasat mértékletes adó-reávetéssel Országunkba behotsátani mintsem a' honnyi vasat nagy árron vásárlani — Sokan ellenkező értelemben voltak, azt állatván, hogyha szinte oltsóbban lehetne is a' külföldi vasat vetni, mint a' honnyi: megis mindazáltal kötelesebb a' kormányzék a' Frantzia vastermő bányákat virágoztatni, mintsem a' nyereséget idegen kereskedőknek engedni — Az illy adó nélkül a' mi hutáink és vasolvasztó kementzéink megszűnnek, a' mi bányászaink kéntelenek lesznek, másként nem élhetvén másoktól költsöpénzt felszedni, 's e' szerint mindnyájjan megszégyenülnek. Hát mások, t. i. az ő segedjeik, a' bányászok, a' kovászok, a' favágók, a' szénvégezők, a' sze-

keresek miképen fognak élni? — Közön-
ségesen tudva vagyom, hogy azok a' kerü-
letek, a' mellyek a' bányák vidékeiken lak-
nak, nem másként, hanem csak azokból
élnék. De ez még nem elég, az utolsó-
bának a' mi fánkuak mintegy negyed
részére van szükségek; tegyük fel, hogy
semmi munkájok nem leszen ezeknek az
embereknek, ennek a' fának is semmi betse
nem fog lenni, és az arra vetett adónak
harmad részét se fogja a' kormányzsek bé-
vehetni.

Arravaló nézve reményük, hogy a'
kevés adófizetes által azt a' szerentsétlen-
séget elkerülhetjük; még egyebány esz-
tendeig olly árron adhatjuk a' vasat, a'
melly ellen senkinek nem leszen panasza, és
ezen időközben azt a' vasat, melly a' törvény
védelme alatt készítettik, a' hámosok
eladhathják, és miis jövedőben olly ren-
deléseket tehetünk, mellyek szerent a' vas
bányáknak jövedelmeiktől élő familiák
meg nem fognak éheli lehet.

Helvétzia Republica.

Ennek a' közönséges társaságnak esz-
tendőként Bazileában tartatni szokott köz-
önséges gyűlésében egy olly végzést ad-
tak ki közakarattal a' Kantonok, melly sze-
rint az a' villongásra unszólo motskos irás,
melly illyen titulus alatt tétetett közönsé-
gessé: *Aufruf an die Schweitzer*, az az,
a' *Helvétusokhoz intézett buzdítás*, a'
Kormányzsekkel megesmeítetik. Erről
a' motskos írásról következő végzést
adotki a' Baziliai gyűlés: Ha ugymond,
különös és kiváltképpen való kötelelessé-
günk azt kívánja, hogy a' mi hazánkban
egygyességet, és törvényes rendet tartunk:
az is kötelelességünkben áll, hogy minden
szóvettséges Kormányzseket ezen vesze-
delmes írásra, mellyben a' hazának titkos
éltenségei azon munkálódnak, hogy a' kö-

zönséges tsendességet 's bátorságot meghá-
borítsak, ősi szabadságunktól minket meg-
foszszanak, és végső veszedelembe ejtse-
nek, figyelmetesekké tegyünk.

Ez a' gonosz, és méreggel telyes irás
minden kormányzsekeinken gyűlölség kös-
tösbe öltöztetik, és arra unszólyak, hogy
köztünk háborúságot szerezvén, támadást
és gyilkosságot indítsanak. Annak fogla-
latja arra a' veszedelmes örülésre emlékez-
tet bennünket, melly az elmúlt századnak
utolsó tizedjében közöttünk kerengett,
minden törvényes rendet felfergatott, az
emberi társaságnak legszentsédesebb köte-
let szellyel tépte, és azt a' nagy revolu-
tziót szülte, melly minden Európai Stá-
tusokat megháborított, a' népekre szám-
talan genoszt vont, és a' melly hazánkat is vé-
ressebekkel borítottabé; ez a' lélek, melly
annak bizonyosága, hogy a' mi tartománya-
inkban sok nyughatatlan és háboruságot
támasztani akaró emberek legyenek. Az igaz
hogy jó lelkű Helvétusok ugyan az illy gyalá-
zatos szülemenyt inagok közt megnevekedni
nem engedik, és nem reménylők, hogy
valamellyik tartományban helyt találjon;
mindazáltal minden kormányzsekeknek
kötelelességek azt kívánja, hogy ezt a'
veszedelmes írást elnyomják, annak kihir-
detőit kinyomozzák, és érdemek szerint
meg is büntessék. E' végre arra buzdít-
tyúk Uraságtokat, hogy arra figyelmetsek
legyenek, annak kiterjesztetését megaka-
dályoztassák, és a' mi igyekezettüketis
segetsek a' mi hazánk boldogságának fenntartásában — A' közönséges ujság leve-
lek azt tartják, hogy ezen villongásban
lévő Kantonoknak némelly része azt ki-
vánja, hogy azt másként lenem lehet-
vén tsendesíteni, Helvétziának is Király
adattassék.

*Nov. 23-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 257 1/4 forintot Váltó-
tredalában. Egy Cs. aranyért 11 forintot 52 krt.*